

Klimaatplan PFZW

Samenvatting

In dit Klimaatplan lichten wij, het Pensioenfonds Zorg en Welzijn (PFZW), toe hoe wij onze bijdrage aan het realiseren van een duurzame en leefbare wereld leveren. Het plan is in lijn met het Klimaatakkoord van Parijs opgesteld en streeft de daar vastgestelde doelen na. Het hoofddoel is daarbij: **een net zero beleggingsportefeuille in 2050**. Zo dragen we als pensioenfonds bij aan het beperken van de opwarming van de aarde tot maximaal 1,5 graden.

We streven een aantal doelen na die hieraan bijdragen:

- 50% absolute CO2-reductie van scope 1 en 2 voor aandelen, liquide krediet en vastgoed tussen 2019 en 2030. Ook gaan we stapsgewijs scope 3 infaseren in deze doelstelling en reduceren.
- In 2030 hebben alle beleggingen in privaat vastgoed, actief beheerd beursgenoteerd vastgoed en infrastructuur een Paris-aligned doelstelling.
- In 2030 draagt 30% van het belegd vermogen van PFZW bij aan SDG's, waarvan de helft aan klimaat SDG's.
- In 2030 draagt 8% van het belegd vermogen bij aan de klimaatoplossingen van de EU Taxonomie.

Aanvullend komen een aantal typen ondernemingen niet meer voor belegging in aanmerking, namelijk:

- Ondernemingen die meer dan 5% van de omzet halen uit de productie van steenkolen. Dit geldt ook voor ondernemingen die meer dan 30% van de omzet halen uit elektriciteitsopwekking door steenkool.
- Teerzandondernemingen én bedrijven die olie en gas winnen in het Noordpoolgebied en hier meer dan 1% van hun omzet mee verdienen.
- Beursgenoteerde olie- en gasbedrijven die niet Paris-aligned zijn.

Om deze doelen te bereiken focussen wij op het vergroten van onze positieve bijdrage en het verminderen van de negatieve effecten die de PFZW-beleggingen hebben op het klimaat en de wereld. Dit doen wij door het aandeel beleggingen met een Paris-aligned doelstelling te vergroten. En door daarnaast de CO2-uitstoot van de portefeuille te verminderen. Bovendien vergroten we het volume in duurzame beleggingen. Dit zijn onder andere impactbeleggingen. Ook zetten wij actief aandeelhouderschap in om bedrijven aan te zetten tot verduurzaming. Per beleggingscategorie is een actieplan opgesteld waarin de bijdrage van elke beleggingscategorie aan het net-zero doel is toegelicht.

Inhoud

Samenvatting	2
1. Waarom een klimaatplan?	4
2. Welke doelen streeft PFZW na?	5
3. Hoe gaat PFZW de klimaatdoelen bereiken?	8
4. Klimaatactieplannen per beleggingscategorie	12
5. Eigen bedrijfsvoering	23
6. Verantwoording & monitoring	24
Bijlage A : Hoe meten we de CO2-uitstoot van de portefeuille?	25
Bijlage B : Scope 3 uitstoot	26
Bijlage C : Negatieve Emissie Oplossingen (NEO)	28
Bijlage D : Duurzame beleggingen	29
Bijlage E : De beleggingsportefeuille van PFZW	30
Bijlage F : Begrippenlijst	31

1. Waarom een klimaatplan?

PFZW neemt als pensioenfonds verantwoordelijkheid en draagt bij aan een duurzame wereld. Het Duurzaam Beleggingsbeleid inclusief dit Klimaatplan legt uit hoe PFZW deze verantwoordelijkheid neemt en een bijdrage levert. De opwarming van de aarde neemt toe en de effecten van klimaatverandering laten zich in toenemende mate zien.¹ Op dit moment zijn zes van de negen planetaire grenzen overschreden.² Actie is nodig. PFZW stelt dat een leefbare wereld een voorwaarde is voor een goed pensioen. Daarom zetten we ons in voor een duurzame wereld.

Net zero als doel

Om onze inzet te concretiseren, committeren wij ons aan het doel van het Parijsakkoord om de opwarming van de aarde te beperken tot 1,5°C. Hiertoe hebben we het Paris Aligned Investment Initiative Net Zero Asset Owner Commitment (PAII-commitment) getekend. Daarnaast hanteren we het Net Zero Investment Framework (NZIF) van de Institutional Investors Group on Climate Change (IIGCC) om uitvoering te geven aan dit commitment.³

Invloed PFZW

PFZW heeft de keuze om ondernemingen wel of niet op te nemen in de beleggingsportefeuille. Op deze manier kan PFZW beleggen in bedrijven die bijdragen aan een duurzame wereld. Daarnaast heeft PFZW indirect invloed op de bedrijfsactiviteiten van deze ondernemingen. We werken samen met de ondernemingen en/of beheerders van onze beleggingen en oefenen invloed uit om ze te stimuleren tot meer duurzame bedrijfsvoering. Wij voelen en nemen onze verantwoordelijkheid om achterblijvende ondernemingen aan te spreken op hun klimaatbeleid. Dat doen wij zo veel mogelijk samen met andere institutionele beleggers. Samen staan we sterker en werken we effectiever aan het gezamenlijke klimaatdoel.

Onzekerheid overheidsbeleid

Bij het opstellen van klimaatbeleid zijn we ons bewust van onzekerheden rondom overheidsbeleid en marktontwikkelingen in de periode tussen nu en 2050. Het is onduidelijk in hoeverre overheden beleid en wetgeving aanpassen en implementeren om verdere reductie van broeikasgassen af te dwingen. Het is daarmee ook onzeker in hoeverre ondernemingen, consumenten en andere marktpartijen verandering inzetten.

Jaarlijkse evaluatie

PFZW evalueert dit klimaatplan jaarlijks en beoogt continu te verbeteren om de doelstellingen dichterbij de ambities te krijgen. We monitoren de voortgang en stellen doelen bij wanneer externe ontwikkelingen de ambities inhalen, zowel in positieve als negatieve zin. Ook evalueren we of we nieuwe doelen kunnen bepalen voor beleggingscategorieën waarvoor dit eerder nog niet mogelijk was.

¹ IPCC AR6 WGIII SPM.pdf (p. 4)

² [Earth beyond six of nine planetary boundaries \(science.org\)](https://www.science.org) De planetaire grenzen zijn negen processen die essentieel zijn voor de veerkracht en stabiliteit van de planetaire systemen. Voor deze processen zijn kwantitatieve grenzen gedefinieerd waarbinnen de mens comfortabel op deze planeet kan blijven leven. Wanneer deze grenzen worden overschreden, dan kan dit onomkeerbare veranderingen teweeg brengen.

³ [Paris Aligned Asset Owners – Investing for a net zero future](#)

2. Welke doelen streeft PFZW na?

Het hoofddoel van de klimaatstrategie is een net zero beleggingsportefeuille in 2050, in lijn met een scenario van maximaal 1,5 graden opwarming van de aarde. In de figuur hieronder is het hoofddoel van onze klimaatstrategie en de tussentijdse doelen die hierbij horen te lezen.

PFZW-beleggingen netto nul uitstoot in 2050

Een net zero beleggingsportefeuille in 2050 betekent dat de PFZW-beleggingen dan netto nul uitstoot hebben. Vrijwel alle broeikasgasemissies (scope 1, 2 en 3) waarvoor PFZW als belegger verantwoordelijk is, zijn dan gereduceerd tot nul. Als bepaalde emissies niet volledig te reduceren zijn, gaan we op zoek naar een manier om deze portefeuille emissies te compenseren (hier zijn we nu nog niet mee bezig). De portefeuille uitstoot moet teruggebracht worden naar netto-nul en dit betekent een reductie van 100%.

PFZW heeft het doel om de absolute CO2-voetafdruk van scope 1 en 2 van de beursgenoteerde aandelen, liquide krediet en vastgoedportefeuille met 50% te verlagen tussen 2019 en 2030.⁴ De CO2-voetafdruk van de beleggingen moet omlaag om deze in lijn te brengen met het Klimaatakkoord van Parijs. Hiervoor maken wij geen gebruik van CO2-compensatie. Hoe wij deze uitstoot meten, staat in bijlage A. Naast de scope 1 en 2 streeft PFZW er naar de scope 3 uitstoot te verlagen. We gaan stapsgewijs, per sub-sector, scope 3 emissies toevoegen aan de beleggingsportefeuilledoelstelling wanneer de datakwaliteit toereikend is. Dit doen we in eerste instantie voor aandelen- en kredietbeleggingen. Er zijn criteria opgesteld om te bepalen wanneer de datakwaliteit voldoende is en betrouwbaar is. In bijlage B is dit verder toegelicht.

⁴ 2019 is gekozen als basisjaar vanuit de guidance van het Net Zero Investment Framework. Daarnaast is dit ook het basisjaar dat door het IPCC gebruikt is in de 1,5 graden reductiepaden die naar net zero in 2050 leiden. De 50% komt overeen met het reductiepad om de wereldwijde opwarming van de aarde te limiteren tot 1,5 graden met geen of beperkte overschrijding. [IPCC_AR6_WGIII_SPM.pdf](#).

CO2-compensatie

Om de CO2-reductiedoelstellingen te halen, maakt PFZW geen gebruik van CO2-compensatie door middel van carbon offsets⁵ of Negatieve Emissie Oplossingen (NEO).⁶ NEO zijn oplossingen die actief broeikasgassen verwijderen uit de atmosfeer en deze opslaan. PFZW erkent dat NEO een belangrijke rol gaan spelen op de weg naar klimaatneutraliteit. Echter gebruiken en rapporteren we NEO niet, onder andere vanwege het gebrek aan informatie over de mate waarin bedrijven hier gebruik van maken. Als belegging hebben NEO-methodes een beperkte marktgrootte en een onzekere business case. Daarom beperkt PFZW zich voor nu tot monitoring van de ontwikkelingen (zie bijlage C). Ook maken we geen gebruik van carbon offsets om de CO2-reductiedoelstellingen te halen.

Paris-aligned beleggingen

PFZW wil dat de beleggingen in lijn zijn met het Parijsakkoord. Dit betekent dat:

- Eind 2023 is de balans opgemaakt welke beursgenoteerde olie- en gasondernemingen een Paris-aligned doel en verifieerbaar plan hebben om daar te komen hebben. Sinds februari 2024 resteren slechts zeven Paris-aligned olie- en gasondernemingen in de publieke markten portefeuille.
- In 2030 100% van de beleggingen in de actief beheerde beursgenoteerde vastgoed-, privaat vastgoed- en infrastructuurportefeuille een Paris-aligned doelstelling moet hebben.
- In 2040 100% van de beleggingen in de private equity portefeuille een Paris-aligned doelstelling moet hebben.

Beleggingen in vastgoed en infrastructuur moeten aan de volgende eisen voldoen om te classificeren als een belegging met een Paris-aligned doelstelling:

- Een middellange termijn doelstelling (5-15 jaar, basisjaar niet eerder dan 2015) die betrekking heeft op scope 1 en 2 emissies op basis van de Sectoral Decarbonization Approach (SDA) of de Absolute Contraction Approach (ACA) voor een reductie van 1,5°C.

Of bedrijven een Paris-aligned doelstelling hebben, bepalen we aan de hand van data van de Science-based targets initiative (SBTi) en de Global Real Estate Sustainability Benchmark (GRESB).

Voor private equity geldt de Science Based Targets Portfolio coverage approach. Deze benadering stelt dat in 2040 100% van alle ondernemingen in de portefeuille een wetenschappelijk onderbouwd doel heeft geformuleerd. Als tussendoelstelling geldt dat vanaf 2030 enkel nieuwe beleggingen worden gedaan in fondsen van fondsmanagers (General Partners, GP's) die een net zero commitment hebben en een strategie om dat te bereiken.

Beleggen in klimaatoplossingen

Naast het reduceren van CO2-emissies en inzetten op beleggingen die een Paris-aligned doelstelling hebben, is het ook belangrijk te investeren in bedrijven die concreet bijdragen aan de energietransitie. Dit noemen we klimaatoplossingen. PFZW hanteert hiervoor de volgende doelen:

- **In 2030 is 15% van het vermogen belegd in klimaat SDG's.**
 - SDG 7: Betaalbare en duurzame energie
 - SDG 11: Duurzame steden en gemeenschappen
 - SDG 12: Verantwoorde consumptie & productie
 - SDG 13: Klimaatactie

⁵ Om het 1,5 graden pad richting een net zero wereld in 2050 te volgen, is carbon offsetting nodig. Dit is ook door het IPCC erkend: "All pathways that limit global warming to 1.5°C with limited or no overshoot project the use of carbon dioxide removal (CDR) on the order of 100–1000 GtCO₂ over the 21st century". [SPM version report_LR.pdf \(ipcc.ch\)](#), p.17

⁶ Negatieve Emissie Oplossingen (NEO) is de term die PFZW hanteert voor de zeven door het IPCC erkende oplossingen die actief broeikasgassen verwijderen uit de atmosfeer en deze opslaan.

- **In 2030 draagt 8% van de beleggingen bij aan de klimaatdoelen van de EU Taxonomie.**

Onderdeel van het PAll-commitment is het stellen van een doelstelling op klimaatoplossingen om zo bij te dragen aan het financieren van de energietransitie. In lijn met de aanbevelingen van de IIGCC gebruikt PFZW hiervoor de EU Taxonomie om klimaatoplossingen te definiëren.⁷ Waar databeschikbaarheid het toestaat meet PFZW taxonomy-alignment op basis van de drie criteria van de EU Taxonomie:

1. Een substantiële bijdrage aan ten minste één van de Taxonomie doelen;
2. voldoen aan de *do-no-significant-harm* (DNSH) criteria;
3. voldoen aan de *minimum safeguards*.

Voor een aantal beleggingscategorieën is het vanwege de afwezigheid van data niet mogelijk om de *do no significant harm* criteria te controleren. De meting en doelstelling is daarom gebaseerd op zowel taxonomy-aligned activiteiten (voldoen aan alle drie de criteria) als *technical screening criteria*-aligned activiteiten (voldoen aan vereiste 1 en 3).

- **In 2030 is er 15 megaton CO2 aantoonbaar vermeden middels impact investeringen.**

We willen een deel van het pensioenvermogen beleggen om op impactthema's positieve impact te creëren en belangrijke transitie te versnellen. Een onderdeel hiervan is zichtbare impact maken in de wereld middels impact beleggingen. Dat zijn beleggingen die de *intentie* hebben om naast een financieel rendement een *positieve, meetbare impact* te maken op mens en/of milieu⁸.

Het thema klimaat is naast 'mens en gezondheid' een focusthema. Binnen dit thema willen we bijdragen aan de wereldwijde energietransitie. PFZW streeft ernaar om met impact investeringen 15 megaton CO2 te vermijden tussen nu en 2030. Impact investeringen en sturen op tastbare uitkomsten is nieuw terrein en de precieze uitwerking wordt nog nader bepaald. We starten daarom met een klein aantal mandaten:

- Climate Energy Transition Solutions (CETS) mandaat: een mandaat met het doel de energietransitie te versnellen via directe beleggingen in private ondernemingen en projecten
- Infrastructuur mandaat
- Global Credit Sustainable Core submandaat
- SDI Beursgenoteerde Aandelen (SBA) mandaat.

Naarmate er meer ervaring is met impact investeringen breiden we dit uit naar andere mandaten.

Minimumeisen product en gedrag

Er zijn minimumeisen die PFZW stelt aan beleggingen, bedrijven die daardoor niet meer voor beleggen in aanmerking komen zijn:

- Ondernemingen die meer dan 5% omzet halen uit de productie van steenkool. Dit geldt ook voor ondernemingen die meer dan 30% omzet halen uit elektriciteitsopwekking uit steenkool.
- Teerzandondernemingen en ondernemingen betrokken bij olie- en gasboringen in het Noordpoolgebied wanneer zij meer dan 1% van de omzet met deze activiteit verdienen.
- Beursgenoteerde olie- en gasbedrijven die niet Paris-aligned zijn.

⁷ IIGCC_Investing in Climate Solutions_Listed Equity Fixed Income_Nov2023.pdf (hubspotusercontent-eu1.net)

⁸ We sluiten aan bij de definitie van impact investeren van het Global Impact Investing Network (GIIN). We operationaliseren impact investeringen middels het Theory of Change raamwerk: een impact investering moet ex ante een geloofwaardig veranderverhaal hebben in de vorm van een Theory of Change. Theory of Change bestaat uit zes stappen: 1. impactthema, 2. impactdoel, 3. outcome, 4. output, 5. activiteit investering en 6. input. De Theory of Change zorgt ervoor dat we onze impact concreet kunnen maken.

3. Hoe gaat PFZW de klimaatdoelen bereiken?

PFZW gebruikt de volgende instrumenten om klimaatdoelstellingen te bereiken; deze kunnen verschillen per beleggingscategorie:

1. **Kapitaalallocatie:** verschuiven van kapitaal van bedrijven die negatieve invloed hebben op het klimaat naar bedrijven die positieve invloed hebben op het klimaat.
2. **Actief aandeelhouderschap:** stimuleren van achterblijvende bedrijven om klimaatprestaties te verbeteren.
3. **Vormgeving beleggingsuniversum:** rekening houden met de effecten van ondernemingen op het klimaat bij het samenstellen van het beleggingsuniversum.

Daarnaast screent PFZW de hele beleggingsportefeuille teneinde ondernemingen te beoordelen op hun effect op mens en milieu. Dit gebeurt met maatstaven, zoals de UN Global Compact, de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen en de UN Guiding Principles for Business and Human Rights (UNGP's). Met de bedrijven die negatief uit de screening komen, start PFZW in veel gevallen een engagementtraject. Zien we geen verbetering? Dan verkopen wij de belegging.

3.1 Kapitaalallocatie

PFZW vermindert de negatieve effecten en vergroot de positieve effecten van de beleggingsportefeuille op de wereld door kapitaalallocatie.

Negatieve effecten verminderen

Voor aandelen en liquide krediet geldt dat PFZW meer pensioengeld belegt in bedrijven met een relatief lage CO₂-intensiteit, ten opzichte van bedrijven met een relatief hoge CO₂-uitstoot. Door de maximale CO₂-intensiteit van de portefeuille stapsgewijs te verlagen, behalen we de reductiedoelstellingen.

Positieve effecten vergroten

Door steeds meer te beleggen in klimaatoplossingen draagt PFZW bij aan de transitie naar een economie die minder afhankelijk is van fossiele brandstoffen. Middels klimaatoplossingen beleggen we in klimaatmitigatie hetgeen zorgt voor minder CO₂-uitstoot in de portefeuille en reële economie. Ook beleggen we in klimaatadaptatie om zo bij te dragen aan het beschermen tegen de gevolgen van klimaatverandering, zoals overstromingen of hittegolven. De beleggingscategorie Insurance draagt hier aan bij omdat de portefeuille natuurrampen herverzekert.

Methodiek SDI-classificatie

Vermogensbeheerders APG, AustralianSuper, British Columbia Investment Management Corporation (BCI) en PGGM hebben gezamenlijk het Sustainable Developments Initiative Asset Owner Platform (SDI AOP) opgericht. Dit platform classificeert bedrijven op basis van het percentage omzet gehaald uit activiteiten die gekoppeld zijn aan één of meerdere SDG's. Hierbij rekenen we met inmiddels met precieze omzetpercentages. We werken samen met andere institutionele beleggers om de meting van SDG's verder te standaardiseren en de bijdrage inzichtelijk te maken. Naast de data van het SDI AOP maken we ook gebruik van andere dataproviders, waaronder GRESB, om te bepalen of beleggingen aan te merken zijn als SDG.

3.2 Actief aandeelhouderschap

Een belangrijk instrument voor PFZW om de klimaatdoelen te halen, is actief aandeelhouderschap. Dit zetten we in bij verscheidene beleggingscategorieën, waaronder aandelen en vastgoed. PFZW belegt graag in bedrijven die bijdragen aan de energietransitie of de SDG's, maar ook in bedrijven die dat nog niet doen maar wel willen. Als actieve aandeelhouder stimuleren wij deze bedrijven zich te verbeteren. Dit doen we door middel van stemmen en engagement. Als aandeelhouder heeft PFZW het recht om te stemmen op aandeelhoudersvergaderingen. Tijdens deze vergaderingen wordt er bijvoorbeeld gestemd over de herverkiezing van bestuurders, voorstellen van aandeelhouders en klimaattransitieplannen. PFZW kan, indien mogelijk en noodzakelijk, voorstellen indienen bij bedrijven die zich onvoldoende verbeteren.

Engagement

Engagement is het hebben van een constructieve dialoog met ondernemingen in de beleggingsportefeuille of marktpartijen zoals regelgevers, toezichthouders en sectororganisaties. Deze dialoog heeft als doel een vooraf vastgestelde (gedrags)verandering te realiseren. De dialoog kan verschillende vormen aannemen (schriftelijk, telefonisch, mondeling) en gaat over beleid en/of activiteiten. PFZW spreekt ondernemingen aan en/of ondersteunt deze om hun duurzaamheidsprestaties te verbeteren op een manier die een positieve bijdrage levert aan de maatschappij of het milieu, of de negatieve gevolgen vermindert. PFZW kan vooral bij private beleggingen directe invloed uitoefenen om verbetering te bewerkstelligen. Hier zijn de aandelenbelangen vaak groter en heeft PFZW meer invloed.

Geen aandeelhouder, wel invloed

In de beleggingscategorieën waar PFZW geen directe aandeelhouder is, oefenen we toch invloed uit om ondernemingen te bewegen hun activiteiten in lijn met het Parijsakkoord te brengen. Zo kan PFZW binnen liquide krediet ook als obligatiehouder engagement voeren met de bedrijven waarin het belegd is. Soms is PFZW zowel obligatiehouder als aandeelhouder waardoor ook gestemd wordt op de aandeelhoudersvergaderingen voor bedrijven in de liquide kredietportefeuille.

Engagement met beursgenoteerde olie- en gasbedrijven

Begin 2022 is PFZW gestart met een twee jaar durend engagement programma met de olie- en gassector. Dit programma bestond uit:

1. Engagement met de 12 belangrijke en/of grootste olie- en gasbedrijven om ervoor te zorgen dat zijn Paris aligned werden;
2. Het aanwenden van aandeelhoudersrechten en deze inzetten ter ondersteuning van engagement inspanningen;
3. Desinvesteren van olie- en gasondernemingen die niet verifieerbaar bijdragen aan het behalen van het doel van het Parijsakkoord om de opwarming van de aarde te beperken tot 1,5 graden.

Resultaten engagement met de fossiele energiesector

Eind 2023 is dit programma afgesloten met de volgende resultaten:

- Desinvestering van ruim 300 olie- en gasbedrijven tussen 2022 en 2023 (ter waarde van 2,8 miljard euro).
- Slechts zeven bedrijven voldoen aan de Paris-alignment criteria en blijven dus voor PFZW belegbaar.

Vervolgstappen engagement

- We zetten het engagement met een aantal van de olie- en gasbedrijven die in de portefeuille blijven voort om zo hun aanpak te ondersteunen en te kijken waar aanscherping van de ambitie mogelijk is.
- We blijven de olie- en gasindustrie jaarlijks monitoren om te kijken of er extra bedrijven zijn die voldoen aan onze Paris-alignment criteria. Deze bedrijven komen dan opnieuw in aanmerking voor belegging.

Engagement met de vraagkant van energie

Met de afronding van het tweejarig programma richt de aandacht van PFZW zich inmiddels op de grote afnemers van fossiele brandstoffen zoals elektriciteitsbedrijven en producenten van materialen met een hoge CO₂-voetafdruk. Ook deze ondernemingen vragen we ambitieuze transitiestrategieën te ontwikkelen om bij te dragen aan de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs. Hierbij richten we ons op de volgende sectoren:

1. Nutsbedrijven en elektriciteitsproducenten
2. Materialen en chemie
3. Voedsel en landbouw

Beursgenoteerde bedrijven in deze sectoren zijn sterk afhankelijk van fossiele brandstoffen. Ook zijn deze sectoren als geheel verantwoordelijk voor een groot aandeel in de mondiale uitstoot van broeikasgassen. Hier is dus nog veel verbetering mogelijk. We verwachten dat de verduurzaming van deze sectoren ertoe leidt dat de vraag naar fossiele brandstoffen op termijn zal afnemen. Dit zal ook olie- en gasbedrijven stimuleren hun aanbod aan te passen.

Raamwerk voor engagement met grootverbruikers

Voor deze sectoren hanteert PFZW een raamwerk van kernvragen:

1. **Committeer aan Parijs:** bedrijven moeten zich allereerst expliciet committeren aan het klimaatdoel van het Parijsakkoord.
2. **CO₂-reductiedoelen:** vervolgens vragen we van bedrijven in deze sectoren dat ze korte, middel- en lange termijn CO₂-reductiedoelen hebben, in lijn met Parijs. De hoogte van deze doelen kan per sector verschillen.
3. **Strategie:** bedrijven moeten een geloofwaardige strategie hebben om deze doelen ook daadwerkelijk te realiseren.
4. **Investerings:** de lange termijn kapitaalinvesteringen van bedrijven moeten ook in lijn zijn met de doelen en strategie.

In aanvulling op deze eisen, moet het onderwerp klimaat voldoende aandacht krijgt van ondernemingsbesturen, en moet de beloning van het management hierop aansluiten. Bovendien moeten eventuele lobbyactiviteiten in lijn zijn met de klimaatstrategie. Voor elke focussector is dit overkoepelende kader verder gespecificeerd, rekening houdend met de uitdagingen en kenmerken van de betreffende sector. In totaal voert PFZW diepgaande gesprekken met tussen de tien en twintig bedrijven in de drie sectoren. Daarnaast heeft PFZW het volledige stembeleid in lijn gebracht met het bovenstaande raamwerk. Zo stemde PFZW in 2023 tegen de herbenoeming van 237 bestuurders omdat bedrijven onvoldoende voortgang boekten.

Eisen klimaatengagement

Biodiversiteit en natuur

Biodiversiteit hangt nauw samen met klimaatverandering, beide zijn ze onderdeel van een bredere ecologische crisis. Het PFZW-standpunt daarover is te lezen in het [policy paper over biodiversiteit](#). In de afgelopen jaren zijn er bij klimaatengagement al een aantal indicatoren gebruikt die onderwerpen zoals ontbossing, circulariteit en water management beoordelen (zie ook de [PGGM voting guidelines](#)).

In 2024 start PFZW met een biodiversiteit engagement programma. Het engagement raamwerk is gebaseerd op de wetenschappelijk onderbouwde oorzaken van biodiversiteitsverlies. We vragen bedrijven uit de voedsel & landbouw sector en de materialensector om hun negatieve bijdrage aan zaken zoals landgebruik, vervuiling en uitputting van grondstoffen, te verminderen. In aanvulling op engagement, onderzoeken we óf en op welke manier PFZW een positieve bijdrage kan leveren aan biodiversiteit en de natuur.

Stemgedrag bij aandeelhoudersvergaderingen

PFZW stemt tegen de herverkiezing van bestuurders van achterblijvers bij aandeelhoudersvergaderingen. Bovendien gebruikt PFZW het stemrecht om tegen klimaatplannen van bedrijven te stemmen die niet in lijn zijn met het Parijsakkoord en vóór aandeelhoudersvoorstellen van bedrijven die dat wel zijn..

3.3 Vormgeving beleggingsuniversum

PFZW houdt bij het samenstellen van het beleggingsuniversum rekening met de negatieve effecten van ondernemingen op het klimaat. Hierbij kijken we kritisch naar het product en gedrag. Voor producten en gedraging die niet thuishoren in de beleggingsportefeuille, passen wij het beleggingsuniversum aan.

4. Klimaatactieplannen per beleggingscategorie

Klimaatdoelen voor de hele portefeuille

- **50% absolute reductie** van scope 1 en 2 voor aandelen, liquide krediet en vastgoed tezamen tussen 2019 en 2030. Stapsgewijs voegen we scope 3 emissies toe wanneer de datakwaliteit voldoende is.
- In 2030 draagt **30%** van het belegd vermogen bij aan **SDG's** en **15%** draagt bij aan **klimaat SDG's**.
- **8%** van het belegd vermogen draagt bij aan **de klimaatoplossingen van EU Taxonomie** in 2030.¹
- We beleggen niet in **kolen- en teerzandondernemingen** én niet in beursgenoteerde **olie- en gas bedrijven** die niet Paris-aligned zijn.

Klimaatdoelen per categorie		2025	2030	2050
CO2-reductie	Aandelen	-30% (basisjaar 2020) ³	-50% (basisjaar 2019)	-100%
	Liquide krediet	-20% (basisjaar 2021)	-50% (basisjaar 2019)	-100%
Paris-alignment	Privaat vastgoed	40% ⁴	100%	100%
	Beursgenoteerd vastgoed	60% ²	100%	100%
	Infrastructuur	60%	100%	100%
	Private equity	-	2040: 100%	100%

Categorieën zonder klimaatdoel

Staatsobligaties	• Vanaf 2024 gaan we rapporteren over de CO2-voetafdruk.
Hypotheken	• PFZW stuurt indirect op verduurzaming door onder andere rentekorting aan te bieden aan woningeigenaren om hun woning te verduurzamen. Vanaf 2024 rapporteren we de CO2-voetafdruk van de portefeuille.
Insurance	• Een groot deel van deze portefeuille herverzekert klimaatrisico en draagt zo bij aan klimaatadaptatie, en is daarmee een klimaatoplossing in de zin van de EU Taxonomie.
Credit Risk Sharing	• We onderzoeken mogelijkheden om de CO2-voetafdruk te reduceren.

¹ Het gaat hier om beleggingen die bijdragen aan de klimaatdoelen van de EU Taxonomie. Met name in private markten is het *do no significant harm* criteria lastig/niet te verifiëren.

² Dit geldt voor het actief beheerde deel van de portefeuille (50%).

³ Het basisjaar voor de doelstelling voor 2025 van aandelen en liquide krediet wijkt af van het basisjaar voor de doelstelling van 2030. De doelen voor 2025 zijn eerder bepaald dan de doelen voor 2030. In de doelstelling voor 2030 hebben we de basisjaren weer gelijk getrokken.

⁴ Deze doelstelling geldt voor 60% van de portefeuille. Voor de overige 40% met structuren met gelimiteerde looptijden was het niet mogelijk om voor de 2025 doelstelling Paris-alignment te meten.

Actieplan per beleggingscategorie

Per beleggingscategorie zijn actieplannen opgesteld om zo toe te werken naar de hoofddoelstelling.⁹ Dit gebeurt op basis van de Leidraad Klimaatcommitment voor de financiële sector. Voor categorieën waarvoor nog geen doelstellingen is bepaald, wordt toegelicht waarom dat het geval is. PFZW werkt er aan om ook hier actieplannen en doelen te formuleren. PFZW streeft ernaar om positieve verandering in de wereld teweeg te brengen en niet alleen de eigen beleggingsportefeuille te verduurzamen. Zodoende zoeken we voor elke beleggingscategorie naar een effectieve manier om de negatieve effecten te verminderen en de positieve bijdrage te vergroten.

⁹ De absolute reductiedoelstelling geldt voor 44% van het belegd vermogen (aandelen, liquide krediet en vastgoed). Alle categorieën waarvoor een klimaatdoelstelling is, tellen op tot 57% van het vermogen (aandelen, liquide krediet, vastgoed, infrastructuur en private equity). Op basis van strategische allocatie 2023.

4.1 Klimaatactieplan Aandelen

Bijdrage

- In **2015** nam PFZW eerste stappen om de CO2-voetafdruk van de aandelenportefeuille te verkleinen. Resultaat hiervan was dat tussen 2015 en 2020 is de CO2-intensiteit (scope 1 en 2) van de aandelenportefeuille met meer dan **50% is verlaagd**.
- Inmiddels is voor 2025 het doel gesteld om de **CO2-intensiteit nog eens met 30% te verlagen** ten opzichte van eind 2020. Deze doelstelling heeft met name betrekking op scope 1 en 2, maar **reduceert ook de scope 3 uitstoot van de olie & gas sector en de auto-industrie**.
- Voor 2030 geldt het doel om de **absolute CO2-uitstoot van de aandelen, liquide krediet, en vastgoed portefeuille met 50%** te verlagen ten opzichte van 2019. Deze doelstelling focust op scope 1 en 2, maar stapsgewijs voegen we scope 3 emissies aan de doelstelling toe wanneer de datakwaliteit dit toestaat.
- De SDG-doelstelling is om eind 2025 **ten minste 26%** van de aandelen ontwikkelde markten portefeuille te beleggen in bedrijven die direct bijdragen aan **de SDG's**. Een deel van deze beleggingen zijn in klimaatoplossingen, maar hier is geen specifieke subdoelstelling aan verbonden.

Acties

We zetten verschillende instrumenten naast elkaar in om onze doelen te behalen:

- **Kapitaalallocatie**

De CO2-uitstoot van de portefeuille verlagen we door met een CO2-plafond te werken dat jaarlijks met 7% daalt. In de passief beheerde delen van de aandelenportefeuille gebeurt dit in de benchmarkconstructie. Voor de actieve mandaten is een CO2-plafond gesteld waar de managers zich aan moeten houden.

In de ontwikkelde markten aandelenportefeuille een doelstelling van 26% Sustainable Development Investments (SDI's) om de SDG-doelstelling te halen. In de benchmarkconstructie alloceren we naar dit SDI-percentage toe. Daarnaast bestaat de aandelenportefeuille voor een deel uit een SDI Beursgenoteerde Aandelen (SBA) mandaat. Deze portefeuille belegt uitsluitend (actief) in SDG's.

- **We oefenen onze rol als actief aandeelhouder uit**

Als aandeelhouder voeren we actief engagement met bedrijven in de energie-, nuts-, materialen- en voedselsector. We stemmen op aandeelhoudersvergaderingen in lijn met onze doelen en gaan in gesprek met deze bedrijven.

De managers die de genoemde SDI Beursgenoteerde Aandelen portefeuille voor PFZW beleggen, voeren engagement om de SDG-bijdrage data beter beschikbaar te maken en om de bedrijven te bewegen hun positieve bijdrage verder te vergroten.

- **We beleggen alleen in bedrijven die voldoen aan de minimum duurzaamheidsnormen op het gebied van klimaat**

4.2 Klimaatactieplan Liquide krediet

Bijdrage

- Sinds **2021** wordt de CO2-voetafdruk van de liquide kredietportefeuille gemeten. Na de eerste meting in 2021 zijn CO2-reductiedoelen bepaald voor 2023, 2024 en 2027:
 - medio 2023: **initiële reductie van 20%**
 - medio 2024: **5% extra reductie**
 - tussen 2025-2027: **3-7% reductie per jaar.**
- Voor 2030 geldt het doel om de **absolute CO2-uitstoot van de aandelen, liquide krediet, en vastgoed portefeuille met 50%** te verlagen ten opzichte van 2019. Deze doelstelling focust op scope 1 en 2, maar stapsgewijs voegen we scope 3 emissies aan de doelstelling toe wanneer de datakwaliteit dit toestaat.
- In 2024 en in 2027 zijn er evaluatiemomenten voor de CO2-doelstellingen. De haalbaarheid van de tussentijdse doelstellingen en de 2030 doelstelling toetsen we op basis van marktontwikkelingen en voortschrijdend inzicht in meet- en reductiemethodologieën. Zo nodig wordt bijgestuurd.
- Liquide krediet draagt bij aan de SDG doelstellingen van de portefeuille voor 2025 en 2030.

Acties

We zetten verschillende instrumenten naast elkaar in om onze doelen te behalen:

- **Kapitaalallocatie**

Externe beheerders krijgen een CO2-plafond mee als restrictie om de CO2-doelstellingen te halen. Op deze manier bereiken we de gewenste reductie in de portefeuille.

Door het actieve karakter van de portefeuilles kunnen we bedrijven selecteren die bijdragen aan één of meerdere van de SDG-doelen.

- **We oefenen onze rol als actief aandeelhouder uit**

Als obligatiehouder heeft een belegger geen directe invloed op de bedrijfsvoering van ondernemingen, zoals dat wel het geval is bij een belegging in aandelen. Afhankelijk van de beleggingsopdracht is er een bepaalde hoeveelheid aandacht en ruimte voor selectie op ESG-factoren. Hierover is PFZW met een aantal bedrijven in directe dialoog met als ultiem pressiemiddel (de dreiging van) ontzegging van hernieuwde obligatiefinanciering.

- **We beleggen alleen in bedrijven die voldoen aan de minimum duurzaamheidsnormen op het gebied van klimaat**

4.3 Klimaatactieplan Vastgoed

Bijdrage

- In **2025** moet de private vastgoedportefeuille voor minimaal **40%** van het vermogen bestaan uit beheerders die zich gecommitteerd hebben aan een **Paris-aligned doelstelling**. Dit wordt getoetst op basis van data van de Global Real Estate Sustainability Benchmark (GRESB). Deze doelstelling geldt voor 60% van de portefeuille. De overige 40% is belegt in structuren met korte looptijd waarvoor het voor 2025 doelstelling nog niet mogelijk was om Paris-alignment te meten.
- Voor de beursgenoteerde, actief beheerde vastgoedportefeuille (50%) is het doel dat in 2025 **60%** van de beleggingen een Paris-aligned doelstelling heeft. Hiervoor gebruiken we data van de Science-based targets initiative (SBTi). Voor het passief beheerde deel onderzoeken we een klimaatstrategie.
- Voor de private vastgoedportefeuille (100%) en het actieve beheerde deel (50%) van de beursgenoteerde vastgoedportefeuille is het doel dat in **2030 100% van de beleggingen een Paris-aligned doelstelling hebben**. Waar mogelijk hebben deze ondernemingen hun plannen laten valideren en rapporteren zij over de voortgang.
- Binnen de private vastgoedportefeuille streven we ernaar om **50% van de portefeuille te laten bestaan uit SDI-beleggingen** (niet specifiek klimaat-SDG's). Zowel privaat- als beursgenoteerd vastgoed draagt bij aan de SDG-doelstellingen voor 2025 en 2030 op portefeuilleniveau.

Acties

We zetten verschillende instrumenten naast elkaar in om onze doelen te behalen:

- **Kapitaalallocatie**

We sturen direct op het percentage ondernemingen met een Paris-aligned doelstelling en indirect op de CO₂-voetafdruk van de portefeuille. Het einddoel is net zero in 2050. Deze strategie geeft de mogelijkheid om beleggingen aan te houden of aan te kopen die op dat moment nog slecht presteren maar een gedegen plan hebben om te verduurzamen. Beleggingen moeten aan de volgende eis voldoen om te kwalificeren als een belegging met een Paris-aligned target:

- Een middellange termijndoelstelling (5-15 jaar, basisjaar niet eerder dan 2015) die betrekking heeft op scope 1 en 2 emissies op basis van de Sectoral Decarbonization Approach (SDA) of de Absolute Contraction Approach (ACA) voor een reductie van 1,5°C.

Er wordt niet direct gestuurd op CO₂-reductie, wel wordt jaarlijks gemonitord op CO₂-uitstoot.

- **We oefenen onze rol als actief aandeelhouder uit**

Zowel voor publiek als privaat vastgoed is engagement het voornaamste instrument om ondernemingen en managers te bewegen richting Paris-alignment doelen. Waar sprake is van joint ventures met private vastgoedpartijen, richten we de governance zo in dat we Paris-alignment doelen kunnen afdwingen. Daarnaast wordt portefeuilleconstructie ingezet door beleggingen te selecteren met een Paris-aligned doel.

- **We beleggen alleen in bedrijven die voldoen aan de minimum duurzaamheidsnormen op het gebied van klimaat**

4.4 Klimaatactieplan Infrastructuur

Bijdrage

- Voor de direct beheerde beleggingen in infrastructuur (>90%) dient in **2025 60% van de beleggingen een Paris-aligned doelstelling** te hebben. Voor de fondsbeleggingen (<10%) geldt geen doelstelling omdat dit deel van de portefeuille klein is.
- Uiterlijk in 2030 willen we dat 100% van beleggingen een Paris-aligned doelstelling heeft. Dit wordt bepaald aan de hand van data van de Science-based targets initiative (SBTi). Waar mogelijk hebben deze ondernemingen dit laten valideren en rapporteren ze over de voortgang.
- PFZW hanteert een **streefdoelstelling van minimaal 25% SDI's in de infrastructuurportefeuille**. Een deel van deze SDI's gaan uit naar klimaat-SDG's. Hier is geen specifieke doelstelling voor.

Acties

We zetten verschillende instrumenten naast elkaar in om onze doelen te behalen:

- **Kapitaalallocatie**

Met onze reductiestrategie sturen we direct op het percentage Paris-aligned ondernemingen en indirect op de CO₂-voetafdruk van de beleggingsportefeuille. In beide gevallen is het einddoel net zero in 2050. Deze strategie geeft de mogelijkheid om beleggingen aan te houden of aan te kopen die op dat moment nog slecht presteren maar een gedegen plan hebben om te verduurzamen. Beleggingen moeten aan de volgende eis voldoen om te kwalificeren als een belegging met een Paris-aligned target:

- Een middellange termijn doelstelling (5-15 jaar, basisjaar niet eerder dan 2015) die betrekking heeft op scope 1 en 2 emissies op basis van de Sectoral Decarbonization Approach (SDA) of de Absolute Contraction Approach (ACA) voor een reductie van 1,5°C.

Ondanks dat we niet direct sturen op CO₂-reductie, maken we de CO₂-uitstoot wel inzichtelijk en monitoren we deze uitstoot jaarlijks.

- **We oefenen onze rol als actief aandeelhouder uit**

Binnen de beleggingscategorie infrastructuur zetten we engagement in om bestaande en nieuwe beleggingen richting Paris-aligned doelen te bewegen. Bij een meerderheidsbelang richten we de governance zo in dat we Paris-aligned doelen kunnen afdwingen. Via portefeuilleconstructie en het doorvoeren van Paris-aligned plannen in de door PFZW beheerde beleggingen sturen we op de doelstelling.

- **We beleggen alleen in bedrijven die voldoen aan de minimum duurzaamheidsnormen op het gebied van klimaat**

4.5 Klimaatactieplan Private Equity

Bijdrage

- Private equity heeft als doelstelling om **uiterlijk in 2040 voor 100%** uit beleggingen te bestaan die zich gecommitteerd hebben aan een **Paris-aligned doelstelling**. We volgen de Science Based Targets Portfolio coverage approach. Deze benadering stelt dat in 2040 100% van alle ondernemingen in portefeuille een wetenschappelijk onderbouwd doel hebben geformuleerd. Als tussendoel streven we ernaar om vanaf 2030 alleen nog nieuwe beleggingen te doen in fondsen van fondsmanagers (General Partners, GP's) die een net zero commitment hebben en een verifieerbare strategie om dat te bereiken.
- Doelstelling is om binnen private equity **5% van de portefeuille te beleggen in SDG's**.

Acties

We zetten verschillende instrumenten naast elkaar in om onze doelen te behalen:

- **Kapitaalallocatie**

Met onze klimaatstrategie sturen we direct op het percentage ondernemingen met een Paris-aligned doelstelling in de portefeuille en indirect op de CO2-voetafdruk van de portefeuille. In beide gevallen is het einddoel net zero in 2050. Deze strategie geeft de mogelijkheid om beleggingen aan te houden of aan te kopen die op dat moment nog slecht presteren maar een gedegen plan hebben om te verduurzamen.

PFZW heeft een specifieke SDG-portefeuille binnen het private equity mandaat dat uitsluitend in SDI's belegt om de SDG-doelstelling van 5% te bereiken.

- **We oefenen onze rol als actief aandeelhouder uit**

In de komende jaren intensificeert PFZW de engagement met General Partners (GP's).

- **We beleggen alleen in bedrijven die voldoen aan de minimum duurzaamheidsnormen op het gebied van klimaat**

4.6 Klimaatactieplan Climate and Energy Transition Solutions (CETS)

Bijdrage

- CETS heeft als doelstelling het versnellen van de energietransitie.
- Uiterlijk in **2030 moet 100%** van de bestaande beleggingen¹⁰ zich gecommitteerd hebben aan een **Paris-aligned doelstelling**. De beleggingen moeten een CO2-reductiedoelstelling hebben in lijn met het Parijsakkoord voor tenminste scope 1 en 2 emissies. Als tussendoel streven we ernaar om uiterlijk in **2025** er voor te zorgen dat **60%** van de bestaande beleggingen zich gecommitteerd heeft aan een Paris-aligned doelstelling.
- CETS sluit aan bij de intentionele, meetbare portefeuille impactdoelstelling om **in 2030 15 megaton CO2 te vermijden**. Hoe we precies de vermeden CO2 gaan meten, gaan we nader onderzoeken en publiceren in een position paper. CETS gaat een bijdrage leveren aan het vermijden van CO2 middels impactinvesteringen gericht op het klimaat met een focus op de energietransitie. De exacte bijdrage van het CETS-mandaat wordt nader bepaald.
- We sturen binnen het CETS mandaat niet direct op een SDG-doelstelling. Gezien de aard en het doel van het mandaat dragen de beleggingen (in)direct bij aan de klimaat-SDG's. SDG 7, betaalbare en duurzame energie, speelt hierin een grote rol.

Acties

We zetten verschillende instrumenten naast elkaar in om onze doelen te behalen:

- **Kapitaalallocatie**

Het CETS mandaat richt zich op directe beleggingen in private ondernemingen en projecten. Daarnaast is er een beperkte ruimte voor specifieke beleggingen in fondsen.

Met onze reductiestrategie sturen we direct op het percentage Paris-aligned ondernemingen en indirect op de CO2-voetafdruk van de beleggingsportefeuille. In beide gevallen is het einddoel net zero in 2050.

We gaan met impactinvesteringen beleggen in bedrijven die aantoonbaar (gaan) bijdragen aan de wereldwijde energie transitie. Hierbij kijken we expliciet naar de hoeveelheid vermeden CO2 van deze bedrijven. Deze beleggingen dragen intentioneel en meetbaar bij aan het impact doel.

- **We oefenen onze rol als actief aandeelhouder uit**

Binnen het CETS-mandaat zetten we engagement in om investeringen richting Paris-aligned doelen en het impactdoel te bewegen.

- **We beleggen alleen in bedrijven die voldoen aan de minimum duurzaamheidsnormen op het gebied van klimaat**

¹⁰ Bestaande beleggingen: beleggingen die langer dan 12 maanden in de portefeuille zijn en waarvoor geen plannen zijn om deze te verkopen. Nieuwe beleggingen krijgen een langere toegroeiperiode om een Paris-aligned doelstelling te behalen.

4.7 Klimaatactieplan Renteafdekkingmandaat staatsobligaties

Bijdrage

PFZW belegt in staatsobligaties in Nederland, Duitsland, Frankrijk, België, Oostenrijk, Finland en Luxemburg om renterisico af te dekken. Deze landen hebben allemaal het Parijsakkoord ondertekend en volgen het klimaatbeleid (Fit for 55) van de Europese Unie. Engagement met overheden/beleidsmaker is de enige optie om het duurzaamheidsprofiel van het renteafdeckingsmandaat te beïnvloeden. Deze invloed is echter beperkt.

De huidige set landen is relatief beperkt en landen als Duitsland, Frankrijk en Nederland zijn in de feitelijke portefeuille groot. Alternatieve landen dragen niet significant bij aan de renteafdeckingsdoelstelling van het mandaat. Daarnaast laat de Climate Action Tracker (CAT) zien dat er geen enkel land ter wereld is met een *Nationally Determined Contribution* (NDC) in lijn met 1,5°C.¹¹

Vanaf 2024 rapporteren we over de uitstoot van de staatsobligatieportefeuille. Hiervoor volgen wij de PCAF-methode.¹²

PFZW streeft naar een investering van minimaal **5% van het renteafdeckingsmandaat in SDI's**.

Acties

We zetten verschillende instrumenten naast elkaar in om onze doelen te behalen:

- **Kapitaalallocatie**

PFZW belegt in *green bonds* en *social bonds* uitgegeven door (lokale) overheden, supranationals en agencies om de allocatie naar SDG's binnen het renteafdeckingsmandaat te verhogen.

- **We oefenen onze rol als actief aandeelhouder uit**

PFZW onderzoekt welke mogelijkheden er zijn om effectief met beleidsmakers te engagen én of dit een weg is die PFZW wil inslaan.

¹¹ Countries | Climate Action Tracker. Bekeken: 28-03-2023

¹² PCAF (2022). The Global GHG Accounting and Reporting Standard Part A: Financed Emissions. Second Edition. p.109.

4.8 Klimaatactieplan Staatsobligaties opkomende markten

Bijdrage

Voor staatsobligaties opkomende markten geldt dat de set aan landen groter is dan bij staatsobligaties ontwikkelde markten (emerging market debt local currency, EMD LC). Ook al deze landen hebben het Parijsakkoord ondertekend, maar geen enkele heeft een Nationally Determined Contribution (NDC) in lijn met een 1,5°C-pad. De Climate Action Tracker scores liggen meer uiteen dan voor de landen binnen de EU. De uitslagen bevinden zich, naast enkele landen zonder rating, op de niveaus oranje (insufficient; 2-3 graden opwarming), rood (highly insufficient; 3+ graden opwarming) en zwart (critically insufficient, 4+ graden opwarming).

Veel van deze landen bevinden zich in het proces van economische ontwikkeling (met een zekere mate van industrialisatie). Dit gaat gepaard met verhoogde CO₂-uitstoot. Bovendien meet de Climate Action Tracker CO₂-emissies op basis van productie in plaats van consumptie. Het beeld is hier vertekend omdat veel productie voor Westerse landen geoutsourcet is naar opkomende economieën. Ervoor kiezen om niet te beleggen in deze landen op basis van bovenstaande criteria is daarom ongewenst vanuit het perspectief van een rechtvaardige transitie, waarbij rekening wordt gehouden met evenwichtige verdeling van sociaal economische gevolgen van de transitie.

Tenslotte ligt ook in het geval van EMD engagement op landenniveau minder voor de hand dan op ondernemingsniveau. Ongeacht of dit positieve verandering teweeg brengt, uiteindelijk is een reductie in de staatsobligatieportefeuille waarschijnlijk volledig te danken aan het beleid en de acties van de overheden zelf, niet aan PFZW als belegger.

Voor EMD ziet PFZW mogelijkheden in het financieren van klimaatoplossingen. Bijvoorbeeld door het financieren van green bonds binnen opkomende en/of frontier markten. Echter zijn de mogelijkheden hiervoor nog relatief beperkt (beperkt volume aan green bonds op de markt beschikbaar) en green bonds doorgaans tegen een lager rendement handelen dan reguliere staatsobligaties van opkomende markten. De beschikbare instrumenten passen niet binnen de risicokaders die PFZW voor deze beleggingen heeft opgesteld.

4.9 Klimaatactieplan Credit Risk Sharing

Bijdrage

Voor credit risk sharing (CRS) is het tot nu toe lastig om een CO2-reductieprofiel of de mate van Paris-alignment vast te stellen. Dit komt omdat PFZW hier in grote mate afhankelijk is van aangeleverde data door banken en zij momenteel nog onvoldoende inzicht hebben in de duurzaamheidsdata van de bedrijven in de onderliggende leningenportefeuilles. PFZW is in gesprek met banken om dit proces te versnellen en om een inventarisatie te maken van wat er op dit moment gerapporteerd wordt. Zo bekijken we onder andere de rapportages Task Force on Climate-Related Financial Disclosures (TCFD-rapportages).

De mate van inzicht in duurzaamheidsdata binnen CRS wordt de komende jaren naar verwachting beter. Dit heeft te maken met de EU Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR), maar ook wet- en regelgeving in andere jurisdicties (waaronder de VS). Door SFDR moeten banken werken aan de informatievervalsing over de duurzaamheid van portefeuilles. Ze zijn op dit moment nog niet ver genoeg om informatie te kunnen geven over de leningenportefeuilles. Naar verwachting is er vóór 2025 voldoende voortgang geboekt om een CO2-reductiestrategie te kunnen implementeren voor de beleggingscategorie CRS.

Acties

We zetten verschillende instrumenten naast elkaar in om onze doelen te behalen:

- **We oefenen onze rol als actief aandeelhouder uit**

PFZW is in gesprek met banken om inzicht te krijgen in de duurzaamheidsdata en om te inventariseren wat zij op dit moment rapporteren. Als onderdeel hiervan is een verbeterd en uitgebreid ESG due diligence framework geïntroduceerd. Hierin is een uitgebreide analyse opgenomen van de KPI's op het gebied van duurzaamheid, zoals een commitment aan de Net Zero Banking Alliance en Science Based Targets. Als onderdeel hiervan hebben veel banken op dit moment bijvoorbeeld al CO2-reductiedoelstellingen voor de high-carbon sectoren gecommuniceerd voor de komende jaren.

PFZW hoopt dat een aantal banken dit jaar voor nieuwe CRS-transacties bepaalde ESG-gerelateerde statistieken kan rapporteren. Bijvoorbeeld als het gaat om de transitie strategie van de onderliggende bedrijven actief in high-carbon sectoren. Hier voeren we actief gesprekken over, onder andere als onderdeel van onderhandeling bij nieuwe transacties.

We zijn ook bezig om voor CRS de CO2-intensiteit in kaart te brengen. Hiermee kan PFZW banken stimuleren en/of challengen op hun informatievervalsing over CO2-uitstoot. Hier kunnen we echter geen CO2-reductiestrategie aan koppelen omdat de informatie gebaseerd is op sectordata en niet op de data van de onderliggende individuele bedrijven.

Als banken in de toekomst wel beschikken over CO2-data, geldt dat de uitstoot gelinkt is aan de leningenportefeuilles van banken. Zodra het relevant wordt, doet PFZW ook hier onderzoek of we via de tegenpartijen kunnen sturen op de samenstelling van de onderliggende portefeuilles.

- **We beleggen alleen in bedrijven die voldoen aan de minimum duurzaamheidsnormen op het gebied van klimaat**

4.10 Klimaatactieplan Hypotheken

Bijdrage

- Het sturen op CO₂-uitstoot is binnen de hypothekenportefeuille niet mogelijk. PFZW heeft als belegger namelijk geen relatie met de woningeigenaar.¹³
- Vanaf 2024 rapporteert PFZW over de CO₂-uitstoot van de hypothekenportefeuille.
- Onze hypotheekverstrekker **biedt onder andere rentekorting aan, aan woningeigenaren om hun woning te verduurzamen om de hypothekenportefeuille (NL woningen) te verduurzamen**. Andere manieren om verduurzaming van de woningen in de portefeuille te stimuleren is het scheppen van gunstige randvoorwaarden en het ondersteunen van de consument, bijvoorbeeld bij verduurzaming van de woning.

Acties

We zetten verschillende instrumenten in om onze doelen te behalen:

- **Kapitaalallocatie**

PFZW ziet het aanbieden van rentekorting om de woning te verduurzamen als de meest effectieve manier om bij te dragen aan de verduurzaming van de Nederlandse woningvoorraad. Een andere mogelijkheid is het selecteren op energielabel bij aanvang en bijvoorbeeld het niet meer aannemen van energielabels onder een bepaalde waarde. Dit is problematisch omdat grote groepen pensioendeelnemers op deze manier geen hypotheek zouden kunnen krijgen. PFZW wil deelnemers niet de toegang tot een hypotheek ontnemen op basis van het bestaande energielabel en heeft nu niet de intentie hier op te sturen. Onze hypotheekverstrekker probeert juist om woningeigenaren de bestaande woningvoorraad te laten verduurzamen met financiële voordelen in de vorm van een rentekorting.

4.11 Klimaatactieplan Insurance

Bijdrage

Aan het belegde vermogen in insurance is per definitie geen CO₂-uitstootprofiel te koppelen vanwege de aard van de activiteiten. Ook is sprake van grote gelaagdheid in deze beleggingen en is er beperkte transparantie met betrekking tot de verzekeringsnemers.

Een voorloper onder verzekeraars kiest ervoor om vervuilende sectoren of ondernemingen die niet Paris-aligned zijn, niet meer te verzekeren. Een bepaalde activiteit wordt minder aantrekkelijk door het wegnemen van opties voor verzekering. PFZW onderzoekt of, hoe en per wanneer we hier beleidsmatig op kunnen en willen sturen.

De portefeuille bestaat voor 80% tot 90% uit SDG's. De insuranceportefeuille herverzekert namelijk natuurrampen. Dit draagt bij aan klimaatadaptatie.

¹³ Leidraad Ondertekenaars Klimaatcommitment Financiële Sector

5. Eigen bedrijfsvoering

PFZW is een organisatie met een belangrijke maatschappelijk taak. De CO2-uitstoot van de beleggingen is vele malen groter dan die van de eigen bedrijfsvoering. Toch voelt PFZW zich verantwoordelijk om de eisen die ze oplegt aan de markt ook zelf te implementeren en daarbij ook de eigen bedrijfsvoering te verduurzamen.

PFZW heeft als doelstelling om uiterlijk in 2030 de eigen scope 1 en 2 uitstoot naar netto-nul te reduceren. Scope 1 gaat over alle directe uitstoot van PFZW. Dit is de uitstoot uit aardgas voor de verwarming en klimaatsystemen van PFZW. Scope 2 omvat de indirecte uitstoot uit ingekochte energie. Voor PFZW is het belangrijk om de volledige bedrijfsvoering te verduurzamen, dus ook de activiteiten die onder scope 3 vallen.

Plannen

Op de korte termijn (1-2 jaar) zijn de reductiemogelijkheden beperkt, omdat PFZW huurder is van het bedrijfspand. PFZW zet nu in op minder verbruik van energie door het optimaliseren van de klimaatsystemen en gedragsaanpassingen van de medewerkers.

Er is voor PFZW op dit moment geen mogelijkheid om stroom uit hernieuwbare bronnen in te kopen. In het pand waar PFZW gehuisvest is, is slechts 1 hoofdstroomaansluiting, die gedeeld wordt met de andere (particuliere) huurders in het pand.

Er zijn meerdere paden beschikbaar voor PFZW om te komen tot netto-nul op scope 1 en 2 in 2030. In 2024 nemen we hierover een besluit.

Inventarisatie scope 3

PFZW is gestart met een inventarisatie van haar scope 3 uitstoot. In het PFZW jaarverslag van 2023 delen we de operationele CO2-uitstoot. De grootste bronnen van de operationele uitstoot van PFZW is de beleggingsportefeuille, de dienstverlening van pensioenuitvoerder PGGM en de mobiliteit van de medewerkers. Wij nemen stappen om de uitstoot daarvan te reduceren:

- Reduceren van de CO2-uitstoot van de beleggingsportefeuille door de doelstellingen in dit klimaatplan.
- Onze uitvoeringsorganisatie PGGM zet stevig in op verduurzaming. Zie hiervoor het PGGM NV jaarverslag.
- Uitstoot uit mobiliteit gaat over het woon-werkverkeer, het zakelijk verkeer en het OV. Voor mobiliteit geldt dat het PFZW bestuursbureau sinds 2021 een volledig elektrisch leasewagenpark heeft. Daarnaast zijn er minder reisbewegingen naar kantoor omdat medewerkers meer vanuit huis werken.

6. Verantwoording & monitoring

6.1 Jaarlijkse openbare rapportage

PFZW rapporteert jaarlijks over de geboekte voortgang van het klimaatplan in het jaarverslag en op de website. Op deze manier zorgt PFZW voor transparantie over de klimaatstrategie richting pensioendeelnemers, toezichthouders en andere stakeholders. De rapportage bestaat uit:

1. een toelichting op de geboekte voortgang van de (reductie)doelstellingen voor 2025 en 2030 en de Net Zero 2050 doelstelling
2. een toelichting op de geboekte voortgang van de doelstelling voor het percentage klimaatoplossingen in de portefeuille
3. een beschrijving van de bijdrage van de gebruikte instrumenten en actieplannen onder punt 1 en 2
4. een TCFD-rapportage inclusief rapportage over de operationele scope 1 en 2 emissies van PFZW

Is de voortgang op één of meerdere (reductie)doelstellingen minder groot dan verwacht, dan leggen we uit waarom dat het geval is. Als we een doelstelling aanpassen, staat dat ook in de rapportage.

6.2 Paris Aligned Investment Initiative Commitment

Een vereiste van het PAII-commitment is dat PFZW binnen een jaar na tekenen haar doelstellingen communiceert. Het gaat daarbij om vier typen doelstellingen:

1. een < 10-jaars reductiedoelstelling op portefeuilleniveau
2. een < 10-jaars doelstelling voor het percentage klimaatoplossingen
3. een 5-jaars doelstelling per asset class voor het percentage aligned/aligning assets in materiële sectoren
4. een 2030-doelstelling voor de operationele scope 1 en 2 emissies van PFZW

Inmiddels hebben we de volgende doelstellingen:

1. **CO₂-reductie**: 50% absolute reductie tussen 2019 en 2030 voor de scope 1 en 2 uitstoot van de aandelen-, krediet- en vastgoedportefeuille.
2. **Klimaatoplossingen**: 8% van het totaal vermogen belegd in klimaatoplossingen in 2030 volgens de definitie van de EU Taxonomie.
3. **Mate van Paris-alignment**: In overleg met de IIGCC vult PFZW deze doelstelling in 2024 in. We zijn nog aan het onderzoeken hoe deze doelstelling het best kan worden ingevuld.
4. **Operationele emissies van PFZW**: deze doelstelling is vastgesteld op 100% reductie tussen 2021 en 2030. Dit betekent dat PFZW in 2030 netto-nul scope 1 en 2 uitstoot.

6.3 TCFD-rapportage

De eerste TCFD-rapportage heeft betrekking op het jaar 2022 en verschijnt samen met het Jaarbericht Duurzaam Beleggen. Door te rapporteren volgens de TCFD-richtlijnen wil PFZW stakeholders duidelijk maken hoe omgegaan wordt met klimaatrisico's en -kansen en dat PFZW voldoet aan de vereisten van het PAII-Commitment.

Bijlage A : Hoe meten we de CO2-uitstoot van de portefeuille?

De uitstoot van bedrijven is onder te verdelen in scope 1, 2 en 3. Deze zijn door het Greenhouse Gas Protocol als volgt gedefinieerd:

- **Scope 1:** directe uitstoot van eigen bronnen of bronnen binnen het beheer van het bedrijf.
Voorbeeld: voor een kledingfabrikant die T-shirts produceert in de eigen fabriek is de uitstoot die hierbij vrijkomt scope 1.
- **Scope 2:** indirect uitstoot door de opwekking van ingekochte of verbruikte energie.
Voorbeeld: om de kledingfabriek te verwarmen in de winter en te koelen in de zomer koopt de kledingfabrikant energie in bij een energiebedrijf. De uitstoot die hierbij vrijkomt is scope 2.
- **Scope 3:** indirecte uitstoot voortkomende uit het overige deel van de waardeketen.
Voorbeeld: om de shirts te maken heeft de fabrikant grondstoffen nodig van een grondstoffenproducent. De emissies die vrijkomen bij de winning en verwerking van de grondstoffen is scope 3 uitstoot. Ook de emissies die vrijkomen bij het vervoer van de T-shirts én de uitstoot die vrijkomt wanneer de consument het shirt wast en droogt, zijn scope 3 emissies.

PFZW stuurt primair op scope 1 en 2 omdat informatie over de scope 1 en 2 uitstoot van een bedrijf relatief goed beschikbaar is. Dit is niet het geval voor scope 3 uitstoot. Scope 3 emissies faseren we voor de aandelen en liquide kredietportefeuille stapsgewijs in wanneer de datakwaliteit dit toestaat.

PFZW maakt gebruik van de volgende drie maatstaven:

	Absolute CO2-uitstoot	Relatieve CO2-uitstoot	CO2-intensiteit
Methode	PCAF	PCAF en SFDR	SFDR
Eenheid	Tonnen CO ₂ e	Tonnen CO ₂ e/€ mln	Tonnen CO ₂ e/€ mln omzet
Wat meet het?	Uitstoot van een bedrijf die op basis van het belegd vermogen toe te rekenen is aan PFZW	Totale uitstoot per euro belegd vermogen	Uitstoot per euro omzet
Wat vertelt het ons?	De hoeveelheid ton CO ₂ waarvoor PFZW verantwoordelijk is vanwege de portefeuillebeleggingen	Hoe de CO ₂ -voetafdruk van de portefeuille zich verhoudt tot die van andere pensioenfondsen	De mate van CO ₂ -intensiteit van de beleggingen in de portefeuille.
Waar gebruiken we het voor?	Rapportage en doelstelling	Rapportage	Sturen en rapportage

De meeste recente informatie over de CO₂-voetafdruk van de portefeuille is te vinden in ons jaarverslag.

Rapportage CO2-uitstoot

Op dit moment rapporteert PFZW over de CO₂-voetafdruk van de aandelen-, krediet-, vastgoed- en infrastructuurportefeuille. Vanaf 2024 rapporteert PFZW ook over de CO₂-voetafdruk van staatsobligaties in het renteafdeckingsmandaat, staatsobligaties opkomende markten en hypotheek. Daarnaast zetten we ook stappen om meer informatie te winnen over de CO₂-uitstoot van de private equity-, insurance- en credit risk sharingportefeuille.

Bijlage B : Scope 3 uitstoot

Scope 3 uitstoot betreft de indirecte uitstoot van een bedrijf van de delen in de waardeketen die niet vallen onder scope 1 en/of 2. Scope 3 vormt een groot deel van de wereldwijde uitstoot en is voor veel sectoren de belangrijkste emissiecategorie, bijvoorbeeld voor de energie- en vastgoedsector. Scope 3 is op te delen in *upstream* emissies – deze vinden plaats in het productieproces vóórdat het product naar de consument gaat – en *downstream* emissies – deze vinden plaats vanaf het moment dat het product naar de consument wordt vervoerd én in het gebruik van het product door de consument. Een groot deel van de scope 3 emissies komt voort uit het gebruik van het betreffende product.

Scope 3 reduceren

Recent hebben we opnieuw kritisch gekeken naar de databeschikbaarheid en -kwaliteit van scope 3 emissies om te bepalen óf en hoe we deze kunnen reduceren. Op basis van dit onderzoek hebben we besloten stapsgewijs scope 3 emissies toe te voegen aan de reductiedoelstelling en hier verantwoordelijkheid voor te nemen. Deze stapsgewijze infasering gaat plaats vinden op basis van de datakwaliteit. Wij hebben criteria opgesteld om te bepalen wanneer de datakwaliteit voldoende is en waarschijnlijk in de buurt komt van de daadwerkelijke scope 3 uitstoot.

Lage datakwaliteit

Er zijn een aantal redenen voor de relatief lage datakwaliteit van scope 3:

- Slechts een klein percentage van de bedrijven rapporteert over scope 3 uitstoot. Nog een kleiner deel rapporteert over alle relevante emissies in de waardeketen. Dit maakt het in veel gevallen lastig om de daadwerkelijke uitstoot in kaart te brengen.
- Door het gebrek aan data van bedrijven gebruiken dataleveranciers modellen om missende data op te vullen. Deze modellen verschillen in de mate van betrouwbaarheid. Het gebruik van bedrijfsspecifieke informatie is van belang om tot een enigszins nauwkeurige benadering te komen van scope 3 emissies. Echter, gebruiken dataleveranciers voor slechts een handvol sub-sectoren (bottom-up) modellen die gebruik maken van deze bedrijfsspecifieke informatie. Het overgrote deel van de gemodelleerde data komt tot stand op basis van land- of sectorgemiddeldes waardoor de gemodelleerde cijfers verder van de werkelijkheid afliggen.
- Rapportage over scope 3 is weinig gestandaardiseerd en bedrijven hebben er minder ervaring mee. Bedrijven hebben de keuze uit drie methodes om te bepalen welke scope 3 emissies aan hen toe te rekenen zijn en vervolgens hebben ze zes verschillende methodes om deze uitstoot te berekenen. Dit komt de juistheid en compleetheid van de gerapporteerde data niet ten goede.
- De waardeketen van bedrijven is lang, hetgeen het bepalen van de scope 3 voor bedrijven bemoeilijkt. Ook dit komt de kwaliteit van de gerapporteerde data niet ten goede.

Dat de datakwaliteit van scope 3 nog niet toereikend is, merkt ook de DNB op. Zij nemen de gegevens niet mee in hun analyse over CO₂-voetafdruk.¹⁴ Ook onderzoek (Busch et al., 2022)¹⁵ laat zien dat er weinig consistentie is tussen de gemodelleerde scope 3 uitstoot van verschillende dataleveranciers.

¹⁴ Berkhout, A., Dijk, J., Husby, T. (2023). Dynamics of the carbon footprint of financial institutions: a decomposition approach. *DNB Analysis series*, p.15.

¹⁵ Busch, T., Johnson, M., en Pioch, T. (2022). Corporate carbon performance data: Quo vadis?. *Journal of Industrial Ecology*, 26(1), 350-363.

Verbetering datakwaliteit

In de afgelopen jaren is de datakwaliteit wel verbeterd. Er is een groei te zien in het aantal gerapporteerde scope 3 data¹⁶ én dataleveranciers hebben betere modellen ontwikkeld met hogere dekking. PFZW verwacht dat deze trend zich in de komende jaren voortzet door onder andere de invoeringen van de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) en de European Single Access Point (ESAP). De CSRD stelt rapportage over scope 3 aan bedrijven verplicht en de ESAP dient als een platform voor deze data. Deze regelgeving zorgt echter enkel voor een stijging in de betrouwbaarheid en beschikbaarheid van scope 3 data van Europese bedrijven. Het is de vraag of deze trend zich ook doorzet buiten Europa.

Het reduceren van de wereldwijde scope 3 uitstoot

Ondanks, dat de stapsgewijze infasering van scope 3 uitstoot in de reductiedoelstelling niet alle scope 3 emissies aanspreekt, zijn we ervan overtuigd dat het sturen op scope 3 niet de enige manier is om deze uitstoot te verlagen:

- De CO2-reductie en Paris-alignment strategie zorgen voor een onderweging naar bedrijven die CO2-intensief zijn en/of bedrijven die geen Paris-aligned doelstelling hebben. Tegelijkertijd betekent dit meer bedrijven met een lagere scope 1 en 2 uitstoot en meer bedrijven met een Paris-aligned doelstelling in de portefeuille. Een bijvangst van deze strategieën is ook een lagere scope 3 uitstoot. De scope 1 en 2 emissies van het ene bedrijf zijn namelijk de scope 3 emissies van het andere bedrijf.
- Door te beleggen in klimaatoplossingen, zoals windmolenparken, is PFZW in staat bij te dragen aan de beschikbaarheid van duurzame energie. Hoewel de opwekking van elektriciteit onder scope 2 valt, is het gebruik van de opgewekte elektriciteit scope 3. Het gebruik van duurzame energie brengt minder CO2 in de atmosfeer dan het gebruik van fossiele energiebronnen.
- Ook het engagement met de olie- en gassector heeft voor een reductie in de scope 3 uitstoot van de beleggingsportefeuille gezorgd. De scope 3 uitstoot van de olie- en gassector vormde een groot deel van de totale scope 3 uitstoot van de portefeuille. Naast het engagement met de olie- en gassector voert PFZW ook engagement met de nutssector, materialensector en de voedselindustrie. We spreken bedrijven aan op hun scope 3 uitstoot en vragen hen een reductiedoel te stellen om deze uitstoot omlaag te brengen.

¹⁶ Trends Show Companies Are Ready for Scope 3 Reporting with US Climate Disclosure Rule | World Resources Institute ([wri.org](https://www.wri.org))

Bijlage C : Negatieve Emissie Oplossingen (NEO)

Negatieve Emissie Oplossingen (NEO) zijn oplossingen die actief broeikasgassen verwijderen uit de atmosfeer en deze opslaan. De wereldwijde broeikasgasuitstoot moet worden teruggebracht tot netto nul in 2050 om het 1,5°C scenario te behalen. PFZW erkent dat NEO een belangrijke rol zullen spelen op de weg naar klimaatneutraliteit. Echter gebruiken en rapporteren we NEO niet, onder andere vanwege het gebrek aan databeschikbaarheid en transparantie over de daadwerkelijke NEO activiteiten van bedrijven.

Ontwikkelingen

PFZW houdt de ontwikkelingen van NEO nauw in de gaten en erkent de noodzakelijkheid van actie op dit gebied. Een eerste verkenning toont echter dat NEO methodes een beperkte marktgrootte en onzekere business case hebben. Dit maakt dat PFZW zich voor nu beperkt tot een jaarlijkse monitoring.

NEO methodes

PFZW monitort de ontwikkelingen van de zeven NEO methodes die het IPCC erkent. Onderstaand tabel toont een omschrijving van de methodes inclusief het globale opnamepotentieel (2050) en de technische volwassenheid van de methode (Technology Readiness Level, TRL).¹⁷

Methode	Omschrijving	Opname potentieel	TRL
Bebossing en herbebossing	Het aanleggen of herstellen van bossen om de directe opname en opslag van CO ₂ in de bodem en biomassa te vergroten.	0,5 – 3,6 Gton CO ₂ /jaar	9
Koolstofopslag in de bodem (SCS)	Het aanpassen van het bodembeheer zodat koolstof wordt vastgelegd in de bodem.	2,3 – 5,3 Gton CO ₂ /jaar	9
Bio-energie met CO₂ afvang en opslag (BECCS)	Het gebruik van biomassa als energiebron via een biomassacentrale. De CO ₂ -uitstoot van het proces wordt afgevangen en permanent opgeslagen.	0,5 – 5 Gton CO ₂ /jaar	4-9
Directe CO₂-verwijdering en -opslag (DACCS)	Het rechtstreeks filteren van CO ₂ uit de atmosfeer door CO ₂ in contact te brengen met een vloeibare of vaste chemische stof waaraan het zich bindt.	0,5 – 5 Gton CO ₂ /jaar	4-8
Pyrogene CO₂-opname en -opslag (PyCCS)	Het transformeren van biomassa naar biokool, bio-olie en pyrogas door pyrolyse, de thermale afbraak van biomassa in afwezigheid van zuurstof.	0,3 – 2 Gton CO ₂ /jaar	3-6
Mariene CO₂-opslag	Het vergroten van de CO ₂ -opslag van de oceaan middels oceaan bemesting, oceaan alkalisering of versnelde minerale verwerking van kuststroken.	1,1 – 60 Gton CO ₂ /jaar	-
Versnelde verwerking mineralen	Het versnellen van het natuurlijke mineralisatieproces wat CO ₂ uit de atmosfeer omzet in ionen voor langdurige CO ₂ -opslag.	4 Gton CO ₂ /jaar	5-7

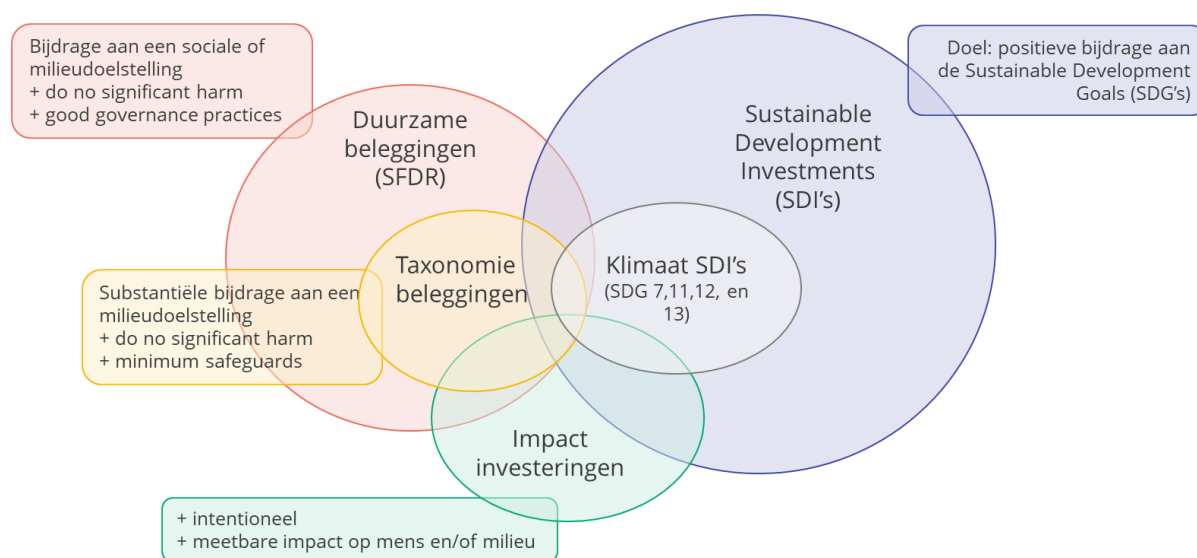
¹⁷ IPCC (2014), Climate Change 2014 Synthesis Report en Royal HaskoningDHV (2022), Quicksan behoefte naar onderzoeksprogramma gericht op negatieve CO₂-emissie.

Bijlage D : Duurzame beleggingen

Dit Klimaatplan heeft het over SDG's, klimaat-SDG's, en klimaatoplossingen zoals deze in de EU Taxonomie zijn gedefinieerd. In deze bijlage leggen we deze begrippen uit en lichten we alvast twee begrippen toe die in de toekomst een rol gaan spelen: duurzame- (SFDR) en impact beleggingen.

Waar gebruiken we deze definities voor?

PFZW wil bijdragen aan een duurzame wereld en om dit te doen is het belangrijk te beleggen in ondernemingen die hieraan bijdragen. Om te bepalen wat een duurzame belegging is, hebben we een definitie en criteria nodig om de bedrijven in ons beleggingsuniversum (alle opties aan bedrijven waar we in kunnen beleggen) te classificeren. Onderstaande afbeelding geeft een overzicht van de verschillende definities en hoe deze zich tot elkaar verhouden.

- **Sustainable Development Investments (SDIs):** SDIs zijn beleggingen waarvan we op basis van de SDI Taxonomie van het Asset Owner Platform kunnen vaststellen dat ze bijdragen aan het verwezenlijken van de Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties. Deze doelen streven naar een wereld zonder armoede en een leefbare planeet. Ze hebben betrekking op ecologische, sociale en governance factoren.
- **Klimaat-SDIs:** Klimaat-SDIs zijn een subset van de SDIs waarbij de focus ligt op de bijdrage aan een gezond milieu en het tegengaan van klimaatverandering. Het gaat om SDG 7, 11, 12, en 13.
- **Klimaatoplossingen volgens de EU Taxonomie:** De EU heeft een taxonomie ontwikkeld die bepaalde activiteiten als duurzaam aanmerkt. Deze activiteiten gaan over klimaatadaptatie- en mitigatie, water management, circulariteit, het voorkomen van vervuiling en biodiversiteit. Naast dat een activiteit moet bijdragen aan een van voornoemde doelen moet het ook voldoen aan het *do no significant harm* criteria, en de *minimum safeguards*. Op dit moment meten we uitsluitend de bijdrage van bedrijven aan activiteiten over klimaatadaptatie en -mitigatie.
- **Sustainable Investments volgens de SFDR:** naast EU Taxonomy oplossingen heeft de EU ook de mogelijkheid gecreëerd om te beleggen in sustainable investments. Dit type beleggingen kunnen bijdragen aan zowel ecologische als sociale doelen. Daarnaast moeten deze beleggingen voldoen aan het *do no significant harm* criteria en de *good governance practices*.
- **Impact investeringen:** impact investeringen hebben de intentie om naast een financieel rendement een positieve, meetbare impact te maken op mens en/of milieu. Binnen klimaat streven we ernaar met onze impact investeringen bij te dragen aan de wereldwijde energietransitie.

Bijlage E : De beleggingsportefeuille van PFZW

Onze beleggingsportefeuille bestaat uit verschillende beleggingscategorieën met ieder hun eigen kenmerken. Met deze portefeuille beoogt PFZW een stabiel rendement te behalen om zo te kunnen zorgen voor een goed pensioen nu en in de toekomst. Het is nog niet voor alle categorieën even eenvoudig om tot een effectief klimaatactieplan te komen. De invloed en positie van PFZW als belegger verschilt namelijk per beleggingscategorie. Ook beschikken we niet voor elke categorie over voldoende kwalitatieve informatie om de duurzaamheidskarakteristieken van de portefeuilles te verbeteren.

In onderstaande tabel staat een overzicht van de beleggingscategorieën en of er op dit moment een klimaatactieplan is.

Beleggingscategorie	Uitleg	Klimaatactieplan?
Aandelen	PFZW koopt een aandeel van een beurgenoteerde onderneming.	Ja
Liquide krediet	PFZW koopt een obligatie van (en geeft daarmee een lening uit aan) een bedrijf en ontvangt hiervoor een bepaalde rente.	Ja
Vastgoed	PFZW koopt een aandeel in onroerend goed (woningen, kantoren, winkelcentra, datacentra, etc.).	Ja
Infrastructuur	PFZW belegt in infrastructuur projecten zoals wegen, spoorwegen, en elektriciteitsnetwerken.	Ja
Private Equity	PFZW belegt in niet-beursgenoteerde bedrijven.	Ja
Staatsobligaties	PFZW koopt een obligatie die is uitgegeven door een land of overheid.	Nee
Credit Risk Sharing	PFZW neemt een deel van het risico van een kredietportefeuille van een bank over tegen een vergoeding.	Nee
Hypotheken	PFZW investeert in nieuwe Nederlandse hypotheke.	Nee
Insurance	PFZW neemt een deel van de verzekeringsrisico's van een verzekeraar over en ontvangt hiervoor een vergoeding.	Nee

Bijlage F : Begrippenlijst

Actief aandeelhouderschap	Het stimuleren van ondernemingen om hun duurzaamheidsprestaties te verbeteren middels stemmen en/of engagement.
CO2	Wanneer we spreken over CO2 bedoelen we vrijwel altijd CO2 equivalenten (CO2e). Het broeikasgaseffect van de andere broeikasgassen is hierin omgerekend naar een CO2-equivalent om het totaal effect inzichtelijk te maken. CO2 equivalenten omvatten alle broeikasgassen zoals deze zijn erkend in het Kyoto Protocol: koolstofdioxide, methaan, stikstof dioxide, fluorkoolwaterstoffen, perfluorkoolstoffen en zwavelhexafluoride.
Duurzaam	In de kern is 'duurzaam' een bepaalde staat die lang durend kan voortbestaan. In de context van duurzaam beleggen en/of een duurzame wereld, duidt duurzaam op een wereld of een belegging die ontwikkelt naar of bijdraagt aan een economische, sociale en milieuvriendelijke toekomst voor de aarde en voor huidige en toekomstige generaties. Deze definitie concretiseren we verder door het te koppelen aan de duurzame ontwikkelingsdoelen (SDG's) van de Verenigde Naties. Het SDG raamwerk hanteren we als raamwerk voor duurzaamheid. ¹ Oxford English Dictionary. (n.d.). Sustainable, adj. sense 3.a. Retrieved September 2023, Oxford English Dictionary (oed.com)
Duurzame belegging	Een duurzame belegging is voor PFZW een belegging die voldoet aan de vereisten van de SFDR en/of de EU taxonomie en/of een belegging waarvan de producten of diensten bijdragen aan de SDG's volgende de Sustainable Development Investments (SDI's) methodologie. Ook impact investeringen zien wij als duurzame beleggingen. Zie bijlage D voor meer uitleg.
Duurzame of leefbare wereld	Een wereld waarin de 17 duurzame ontwikkelingsdoelen (Sustainable Development Goals) van de Verenigde Naties zijn bereikt.
Engagement	Het hebben van een constructieve dialoog met ondernemingen in de beleggingsportefeuille of marktpartijen zoals regelgevers, toezichhouders en sectororganisaties. Deze dialoog heeft als doel een vooraf vastgestelde (gedrags)verandering te realiseren.
ESG	Engelse afkorting voor Environmental, Social and Governance. In het Nederlands staat dit voor milieu, mens en goed bestuur.
IEA	International Energy Agency
IIGCC	Institutional Investors Group on Climate Change
Impact investeren	Impact investeringen hebben de intentie om naast een financieel rendement een positieve, meetbare impact te maken op mens en/of milieu.
Kapitaalallocatie	Het alloceren van kapitaal naar beleggingen.
Klimaatadaptatie	Klimaatadaptatie is het proces van aanpassing aan de daadwerkelijke en verwachte klimaatverandering en de gevolgen daarvan (IPCC AR5).
Klimaatoplossingen	Dit zijn beleggingen in ondernemingen die een bijdrage leveren aan het tegengaan van klimaatverandering, bijvoorbeeld door een bijdrage aan de

energietransitie. We meten dit aan de hand van klimaat-SDG's, EU Taxonomie klimaatbeleggingen en klimaatimpact.

Klimaatverandering	Een verandering van het klimaat wat direct of indirect toe te wijzen is aan menselijke activiteiten die de samenstelling van de globale atmosfeer veranderen en bovenop de natuurlijke klimaatvariaties komt over een vergelijkbare tijdsperiode (UNFCCC, 1992, Art. 1).
Langetermijn-waardecreatie	Het creëren van waarde op de lange termijn. Wij zijn ervan overtuigd dat dit alleen kan indien risico, rendement en duurzaamheid allemaal worden meegewogen in beleggingskeuzes.
Negatieve Emissie Oplossingen	Negatieve Emissies Oplossingen, ofwel: NEO, zijn oplossingen die actief broeikasgassen verwijderen uit de atmosfeer en deze langdurig opslaan.
Net zero	Netto nul betekent dat de totale wereldwijde uitstoot van alle broeikasgassen minus het totaal verwijderde broeikasgassen uitkomt op maximaal nul. In het Parijsakkoord is namelijk afgesproken om de opwarming van de aarde te limiteren tot <i>well-below 2 degrees</i> en te streven naar maximaal 1.5 graden temperatuurstijging. De wereldwijde uitstoot moet in 2050 netto nul (<i>net zero</i>) zijn om het doel van 1.5 graden te halen.
NZIF	Net Zero Investment Framework
PAII-Commitment	Paris-Aligned Investment Initiative Net Zero Asset Owner Commitment
Paris-alignment	De mate waarin ondernemingen een reductiedoelstelling en/of -plan hebben om hun uitstoot in lijn met de afspraken in het Parijsakkoord te verlagen. De exacte criteria hiervoor verschillen per categorie en sector.
Scope 1, 2 en 3	De CO₂-voetafdruk van een bedrijf is op te delen in scope 1, 2 en 3: 5. Scope 1: directe uitstoot van eigen bronnen of bronnen binnen het beheer van het bedrijf. 6. Scope 2: indirecte uitstoot door de opwekking van ingekochte of verbruikte energie. 7. Scope 3: indirecte uitstoot voortkomende uit het overige deel van de waardeketen. Hierin volgen we de definitie van het Greenhouse Gas Protocol (GHGP).
SDG/SDI	Sustainable Development Goals (SDG) zijn de 17 doelen die de Verenigde Naties hebben gesteld en die zij voor 2030 willen behalen. PFZW draagt bij aan het behalen van deze doelen door te investeren in Sustainable Development Investments (SDI) zoals deze gedefinieerd zijn door het SDI Asset Owner Platform (AOP).
SFDR	De Sustainable Finance Disclosure Regulation is een Europese verordening. Deze bevat de duurzaamheidsvereisten voor financiële instellingen die vanaf maart 2021 gelden.
Vormgeving beleggingsuniversum	Het samenstellen van het beleggingsuniversum door rekening te houden met bepaalde minimum normen op het gebied van mens en milieu.

Pensioenfonds Zorg en Welzijn

Noordweg Noord 150

Postbus 117, 3700 AC Zeist

pfzw.nl

Pensioenfonds

Zorg & Welzijn